

R. VAN REÏN

1964.

C

C

ROB VAN REYN: 'OM MIJN CLOWN MOET HARD GELACHEN WORDEN'

ROB VAN REYN speelt als clown in theater 'Tingel Tangel een stil spel met een onzichtbaar voegeltje, dat niet wil zingen, met een enorme kartonnen bloem die niet wil groeien maar een gewoon levend bloempje wordt, en met de schim van het jellike eendje, dat bestaat uit de schaduwen van zijn handen en hoofd. Er wordt wel gelachen tijdens deze 'Compromis in C groot', maar op de beste momenten is het publiek terecht stil.

Rob van Reyn en ik, enige tijd vóór de voorstelling.

Ik: 'Je zou ongeschminkt moeten spelen.' Rob van R.: 'Ik ben niet die witte schmink destijds begonnen om m'n lip te maskeren.'

Ik: 'Die lip is voor je werk een plus.' Rob van R.: 'Dat zeg jij... Bij de TV zelden ze: geen close-up, 't is geen gezicht.'

Ik: 'Wie zei dat?'

Rob van R.: 't Is lang geleden.'

Ik: 'Je moet je mond niet schminken.' R. v. R.: 'Ik vind dat 't wel moet, 't is traditie, zeker voor een clown, en die schmink werkt als een masker, 't maakt dat je meer durft, 't ontrekt je aan je zelf, je krijgt een ander hoofd.'

Ik: 'Jan Wolkers wil nog altijd niet dat er iemand aan de kant van zijn lippen loopt, en 't is nauwelijks te zien.'

Rob van R.: 't Is niet hetzelfde, ik heb er geen last meer van.'

'Als er mensen zijn die vreemd naar me kijken en een beetje verbaasd zeggen: bent u Rob van Reyn? Zo van: hoe kom jij met zo'n lip op het toneel? dan vertel ik ze van de twee haasjes. Ken je die? Nee?' t Enne haasje zegt: Hoe gaat 't met je kindje? Nou, zegt het andere, niet zo goed, het heeft een menselijke... Geweldig mooi, hè... Jan... (Jan is bezig achter de bar van 'Tingel Tangel').

Jan, ken je die van die haasjes? Ja? Geweldig mooi verhaaltje, hè... 't Staat op mijn naam, maar 't is niet van mij. Misschien (lacht) heeft iemand het gemaakt in mijn bijlijn.

Woeit je wie en gloriëren was de patroon bij wie ik in de tweede klas van de lagere school heb gezeten. Ze zat, net als mijn moeder, vooraan. Een echte familievoor-

(Redacted text)

'Ik was als kind volgens de kletterleider al een clown. Ik was naar het toneel, had een spraakgebrek en ging naar de kunstnijverheidsschool, afdeling beeldhouwen. Daar speelden we met de klas een stukje zonder woorden, ik ontdekte de pantomime. Na m'n geboorte had men mijn dubbele hazelpot meteen geëcht, was niet mag, en het hechtel is opengesprongen. In '48 werd ik, voor het laatst na 8 keer, gespeerd door professor Tjebbes. De heel grote stap die me voor het toneel geschiedt maakte, deed professor Ebes. Hij heeft maandenlang aan me gewerkt, aan mijn mond, mijn tanden, hij heeft dat met geweldige liefde gedaan. Toen kon ik als gewoon mens het toneel op. Ik wil het land uit, ik kom graag terug, maar voor volle zalen. Ik geloof wel dat ik over een jaar of 10 een grote naam zal hebben. Met m'n clown. Die clown ben ik helemaal zelf.'

(Redacted text)

me met een enorme schuld achtergelaten.'

BVD GRIJPT IN

Vertelt (onbeschrijfelijk grimmig starend zonder gebaren en het gezicht bijna roerloos) van de Nederlandse pantomime- stichting, onder leiding van Jan Bronk, die f50.000 subsidie krijgt, daarvoor jeugdvorstellingen moet geven en werkt voor f75 per avond. 'Dat kan hij doen met zijn subsidie. Ik heb vele hoofden van jeugdverenigingen en middelbare scholen aangeschreven en dan krijg je ten antwoord: 'Meneer Bronk komt met 10 man en vraagt evenveel als of minder dan u.' of: 'We hebben meneer Bronk al gehad en ze vonden er niets aan...' Als kunstenaar alleen krijg je geen kans op nogjaal te studeren, op je vak, tenzij je een groep maakt of een stichting, dan krijg je subsidie. Ik wil weg. We zijn bezig met 't buitenland. Parijs, Londen, New York

later gezegd, als ik het geweten had, had hij het via mij kunnen krijgen. De BVD zei dat ik voor communisten was opgeleid dat jaar. Dat ben ik ook voor de VVD en voor katholieken, maar dat stond er niet bij. Ze hebben me kapot gemaakt. We hebben dat jaar in de grootste armoede geleefd, ik had alle afspraken afgezegd. In '51 deed ik met 'Going Dutch' mee. Toen was ik in de kranten 'onze eigen Rob van Reyn', de talentvolle pantomimist. 't Leverde een aanbod op voor een tournee door Engeland en Duitsland voor Amerikaanse militairen. 'Ik heb het halverwege opgegeven, 't was ontzettend, ze waren bijna altijd drooken. 't Geld dat ik in Oost-Duitsland verdiend heb, kon ik niet meenemen. Ik kan het daar wel opnemen, maar als ik dat doe, krijg ik de BVD achter me aan.'

THEATER-CLOWN

'In De la Mar ben ik voor het eerst met m'n clown gekomen. 't Is geen circus-clown, 't is een theater-clown. Ik zou dougtraag helemaal die kant uit willen. Ik wil me losmaken van de pantomime, van die leuke anekdotische pantomime, 't is reuze komiek allemaal (gezicht en blik uitertst somber), maar ik wil eraf. Ze zijn ontstaan, omdat ik in het variété zat in de honte feestavonden, graag humor wil brengen en niet in abstracte pantimime geloof... die mooie gymnastiekbewegingen, als je die voor de derde keer ziet, kan je spugen van ellende. Die rol van clown boeit me zo geweldig.'

Vertelt van de vogel en van het jellike eendje. 'Om de ontroering die hierdoor ontstaat, weg te werken, speelt de clown met een haan biter-kaas-eten-eten. En die el is de el van einde. Dat is 't nog niet. Ik zoek nog naar een geweldige lachslot...
Ik: 'Waarom?'
R. v. R.: 'Omdat die clown een heel bij mannetje is, een heel bij mens.'
Ik: 'Zo bij jijk jij me niet...'
R. v. R.: 'Waarom worden ze zo... zo... zo...? En 'n anders hadden een bontzak...? En 'n anders hadden een bontzak, ze zekken: we zullen hem maar achter de machine zetten, dan kan de wereld hem niet zien. Maar

aldoor overdoet, je vecht... Ik wil een hele grote clown maken, een universele clown met een volledig eigen gezicht. 't is een kwestie van volwassen worden. Hij is al heel veel anders dan in augustus en dat vind ik heel belangrijk. Hij is dieper. Ik wil uit een heel sterk gevoel die clown voortbrengen. Er is nu nog te veel bij. 't Is gewoon een gevecht met zo'n mannetje. Je bent hem nog niet de baas, 't duurt gewoon een aantal jaren.

Ik wil ook dat hij zingt. Vind je dat zo gek? Ik (agressief) heb zangles. De leeraar vindt dat ik een heel goede stem heb. De clown heeft al gezongen, maar ik heb 't eruit gedaan, 't was er nog niet. 't Moet niet zo maar zijn. Zingen moet ook een basis hebben. Ik heb dezelfde instelling als Haanstra en Carmiggelt. Een stuk als 'De koning sterft' van Ionesco, dat hoeft van mij niet. Dat is zo negatief, zo theaterloos. Een stel snobs vindt dat mooi, 't is gemaakt voor snobs. Ik begrijp niet dat acteurs dat willen spelen, 't is volkomen zonder ziel, zonder gevoel. 'De wijze kater', dat is theater, dat hebben we nodig.'

GEWELDIG LACHEN

Vertelt dat hij Haanstra vroeg om te kijken naar de clown en z'n gordel erover te geven. Haanstra vond het een moeltijge opgave, maar zou het doen. Te meer omdat Taii hem gezegd had dat 't helaas zo weinig voorkwam dat collega's discussiëren over hun werk. 'Er wordt zo weinig opbouwends gedaan. Knap heeft in Het Parool Carel Briels verdedigd. Ik vind dat geweldig. Briels is volkomen in de pure geest. Dat z'n zoon tegen die journalist voor z'n vader is opgetreden, vind ik heel edel. Die Briels heeft destijds ook hoge punten gehaald, toen was hij de grote man. 't Is een man die boven de middelmaat uitkomt, de middelmaat viert hoogtij... Zie het hele cultuurbeleid, versand in ambanat. 'Jan Kassies is een van de weinigen die persoonlijk contact hebben met kunstenaars. Ik wil in m'n werk meer de kant op van het engagement. Ik wil zoals ik al zei van de anekdotische pantomime af en duidelijk clown zijn. Ik wil dat de mensen geweldig lachend na een voorstelling de zaal uitkomen. Ekhorn plezier moeten ze hebben. Ik wil met een geweldige spelrol rondhollen, waarin ieder z'n eigen tekortkomingen ziet. Nee, dat zit nog niet in die clown. Daar wil ik naar toe.'

Ik: 't Vogeltje dat niet kan zingen, dat ben jij dus ook.'
R. v. R.: 'Ja... ja... Ik wil er de bijheid uithalen die er nog niet inzit.'
Ik: 'Die bijheid gaat niet samen met die spiegel 't Wort geforceerd, net zoals je met 't biter-kaas-eten-eten-eten het effect van dat jellike eendje afzakt.'
R. v. R.: 'Ja, kijk, ik heb geprobeerd te eindigen met dat eendje, maar je kan 't zo niet pellen. Ik heb geen mensen in de zaal. Tien mensen die stil zijn, bewijst niets.'
R. v. R. (kwaad): 'Maar ik wil dat hij 't wél doet. Ik wil dat hij bij eindigt. Zoals bij 'Going Dutch', dat het publiek gilend van de pret naar de garderobe holde. Dat is verrukkelijk.'

'Dat lelijke jonge eendje, dat is er niet teveel in. Mijn moeder zegt nu: Ik kan me niet voorstellen dat jij daar op 't toneel staat. Als ik me zelf zie als klein lozeletje, met een lelijk snoel... En 'n anders hadden een bontzak...? En 'n anders hadden een bontzak, ze zekken: we zullen hem maar achter de machine zetten, dan kan de wereld hem niet zien. Maar

VRIJE VLAAMSE VELLETTJES

DOOR FRANS DE BRUYN --

KAMERTONEEL

Half januari begon het Experimenteel Werk Theater in het minder dan 100 plaatsen tellende Scapino-zaaltje aan de Antwerpse Leysstraat met de creatie voor Vlaanderen van Albert Camus' 14 jaar oude toneelstuk over de diverse aspecten van de terroristenmoraal, nl. 'Les Justes' ('De rechtvaardigen'). De Nederlandse vertaling kende volgens het programmablade van het EWT een vrij bewogen geschiedenis: destijds werd het door de Koninklijke Nederlandse Schouwburg uit de programmatische geschrapt n.a.v. de onderdrukking van het oproer in Hongarije en later droeg de Cubaanse blokkade ertoe bij dat een mogelijke TV-opvoering 'stne die' verdaagd werd. Thans is het bijna zo goed als zeker dat het EWT slechts 'in extremis' de boodschap van het geloof in de humane taal van Camus heeft gebracht, want de toekomst van de kleine theaters is ver van rooskleurig.

Vóór de première verscheen artistiek leider Lode Hendrickx op het podium om de toeschouwers mede te delen dat Cultuurminister R. van Elslande vorig jaar via de beeldbuis meedeelde dat hij de Vlaamse toneeltoestanden zou saneren. 'Mischien was ik toen een slecht kijker of meer de kant op van het engagement. Ik wil zoals ik al zei van de anekdotische pantomime af en duidelijk clown zijn. Ik wil dat de mensen geweldig lachend na een voorstelling de zaal uitkomen. Ekhorn plezier moeten ze hebben. Ik wil met een geweldige spelrol rondhollen, waarin ieder z'n eigen tekortkomingen ziet. Nee, dat zit nog niet in die clown. Daar wil ik naar toe.'

Daarna volgde de voorlezing van een manifest namens EWT, het (eveneens Antwerpse) Pakkeltheater, het Mechels Miniatuurtheater en het (Vilvoordes) Theater 61. Hierin wordt o.m. gemeld dat de raadgevers van de nu zo goed als autoonover van Vlaanderen heersende minister van Cultuur besloten hebben dat het toneelleven in ons landgedeelte moet geresaneerd worden en dat dit best kan gebeuren door de vooruitstrevende kamertonelen te liquidieren. Deze theaters hebben echter de belangstelling voor het toneel door toenemen, terwijl de officiële schouwburgen het aantal toeschouwers zagen dalen. Zij introduceerden in Vlaanderen Oebarne, Beckett, Ionesco, Brecht, Sartre en door hun verdwijning zullen belangrijke opleidingscentra voor jonge acteurs en regisseurs verdwijnen.

Verder klagen de kleine 4 aan, dat precies een Vlaams minister van Cultuur het kamertonel tot commercialiseren of verwijderen dwingt. Dat de financieel gezond behoorde theaterdies uitgeschakeld worden om de putten van één slecht beheerd schouwbur te vullen. Dat men in ons land zichtbaar eerst schulden moet maken om overheidsteun te seniëren. Dat

te rekenen had. Door een tamelijk radicale overrekening naar een programmatie van 'kastukken' en de omvorming tot een volwaardig beroepsgeslacht, wat o.m. moest bijten uit de startingsvoor de Rijksamateurschappelijke Zekerheid, kreeg de in schulden verdinkende groep voldoende overheidsteun om het hoofd boven water te houden. Maar de geschiedenis is nog niet gedaan. Enkele jaren geleden verlieten de boys van het NKT, de ware pioniers die Beckett en Ionesco in Vlaanderen brachten en staatsprijswinnaars Brulin en Sterckx lanceerden, het zaaltje van de Leysstraat om via de Paladium-dansaal in de Offendorstraat ten slotte in ex-Can Can Cabaret van de Breydelstraat te belanden. Onlangs betrokken de spelers van het EWT als onderhuurders van het NKT het verlaten Scapino-zaaltje, waarvan echter op het einde van dit seizoen de huuroverval valt. Volgens de termen van het contract moet de verhuurde ruimte door de eigenlijke huurders terug in de oorspronkelijke staat gebracht worden. Hetgeen m.a.w. betekent dat het Nederlands Kamertonel ten minste honderdduizend frank zal moeten besteden om in de letterlijke zin van het woord een ander kamertonel totaal te doen verdwijnen. Insiders beweren dat de jongens van het EWT met zo'n som in staat zouden zijn om hun toneelleven te redderen. Dit laatste klinkt aannemelijk als men een poosje hun inspanningen gevolgd heeft. De hele historie lijkt echter nog véél absurder dan de eerste stukken van Ionesco, die precies op de planken van dat Scapino-theaterje gespeeld werden.

THEO 50

Ik denk wel dat de roep: 'Theo buiten!' de meest gescandeerde leuze is geweest tijdens al de manifestaties van de laatste jaren, waarin de Vlaamse Volksunie rechtsreeks of onrechtstreeks naar invloed kon laten gelden. Maar Theo, in casu de (katholieke) premier van de huidige regeringscoalitie tussen (zijn) Christelijke Volkspartij en de Belgische Socialistische Partij, zit al drie jaar lang vrij stevig in het zadel. En de Deen Gentse advocaat werd president van de Christelijke Volkspartij, onmiddellijk na de periode van de zogenaamde koninkrijkswedde, die niet alleen tot de troonsafstand van Leopold III leidde, maar aan de CVP voldoende stemmen bezorgde om gedurende een volle legislatuur (1960-1964) een homogeen regering te vormen. Terwijl zijn partijnoot prof. dr. Gaston Eyskens met liberale regeringspartners in 1959 de zogenaamde Eensheidswet uitbroedde, lanceerde hij tijdens die berucht geworden toespraak in Leuven al een soort 'invitation à la vase' tot de socialisten en na de stakingsoff tot de jaarwisseling 60-61 en de daaropvolgende verkiezingen gingen katholieken en socialisten prompt onder zijn leiding de dans in. Met zijn kaal hoofd, zijn zuur gezicht en zijn vrij lange neus is Theo Lefèvre vanzelfsprekend een geliefd mikpunt voor de karikaturisten. Dat is normaal. Er waren heel wat meer oorzaken en aanleidingen om nervetus en ziek te worden n.a.v. de invoering van de fiscale hervorming, die ergens een sderlatieng betekende voor de bezittende klasse van zijn partij; de taalwetgeving, die zowel belangrijke fracties van Walen als van Vlamingen tegen hem in het harnas joeg; de sanering van de ziekteverzekerings, die zo'n fel verzet van de geneesheren verwekt. Een foch bereikte hij onlangs in blakende gezondheid

... en nu...
 bezig achter de bar van Tengel (Tangel)
 Jan, ken je die van de haasjes? Ja?
 Geweldig mooi verhaal, hè...
 Staat op mijn naam, maar 't is niet van
 mij. Misschien (lacht) heeft iemand het
 gemaakt in mijn bijzijn.
 Weet je wie er gisteren was, de juffrouw
 bij wie ik in de tweede klas van de lagere
 school heb gezeten. Ze zat, net als mijn
 moeder, vooraan. Een echte familievoor-
 stelling. Ja, ze zijn reuze aardig, nu je
 wat bereikt hebt.'

OOSTDUITSE TOURNEE

Op straat, een paar meter van het raam,
 staan twee jongens en een meisje. Ze
 kijken.

Rob van Reyn: 'Komen ze een kaartje
 kopen? Nee ze lopen door. Misschien
 straks, 't is nog vroeg. Gisteren waren er
 15 mensen, eergisteren 12.'

Ik heb in oktober '63 een tournee aange-
 boden gekregen, door Oost-Duitsland, 20
 dagen. Ik ben opgetreden in o.a. Berlijn,
 Leipzig, Dresden. Elke avond uitver-
 kocht, 1500 mensen per avond en 1200
 's morgens om 10 uur, bij de ochtendvoor-
 stellingen. Het enthousiasme van het pub-
 liek was onvoorstelbaar. Ze begonnen bij
 het eerste nummer al meteen met gewel-
 dig applaus en tussen de nummers door,
 geweldig, ongelofelijk. Je gaat boven je
 top werken. De laatste keer moest ik 26
 keer terug komen. De mensen gaan niet
 weg, ze blijven klappen.'

(Buiten staan twee mevrouwen. Ze kij-
 ken, kijken. Lopen door.)

'Er komen veel artiesten in Oost-Duits-
 land. Marcel Marceau is er een week ge-
 weest. Toen tijdens het wereld-pantomime-
 festival in West-Berlijn hebben ze me
 uitgenodigd voor die tournee. Wak Joop
 van Zijl voor de AVRO-radio gezegd
 heeft, is helemaal juist. Het is hem door
 de AVRO kwalijk genomen. Ze geloven je
 niet als je zegt dat de mensen er daar
 goed gekleed uitzien en dat de theaters
 stampvol zijn. Ik ben geen communist, ik
 ben niet voor een communistische staat,
 maar het is een feit dat de huren daar
 laag zijn, studie, doktersbehandeling, zie-
 kenhuis zijn gratis en artiesten moeten
 elk jaar vier weken met vakantie op
 staatskosten. Wij zijn al 9 jaar niet met
 vakantie gegaan. Als ik eindelijk goed
 verdien, moet ik alle schulden betalen.
 Van elke plaats gaat 25 pct. vermakelij-
 kheidsbelasting af. In Rotterdam kwamen
 20 mensen per avond, op tweede kerstdag
 had ik er 30 en daar moet dan die 25
 pct. plus nog alle andere kosten af.'

Dat was mijn eerste grote tournee in
 Oost-Duitsland. Hier treed ik op in club-
 gebouwen. Wat moet je anders. De la
 Mar krijg je niet. Alleen verleden jaar
 per gratis, 8 dagen midden in de zomer.
 En toen heeft het storm gelopen. De
 laatste avond stond er zo'n rij voor de
 kassa, dat we om half negen moesten
 beginnen. Maar het kost zoveel geld. Al-
 leen de affiches ophangen, 100 affiches
 voor f 440, en dan wordt er eerst geïn-
 formeerd of je wel safe bent. 't Heeft

sonden aangekomen en nu...
 ten antwoord: 'Meneer Bronk komt met
 10 man en vraagt evenveel als of minder
 dan u.' of: 'We hebben meneer Bronk
 al gehad en ze vonden er niets aan...'
 Als kunstenaar alleen krijg je geen kans
 om normaal te studeren op je vak, tenzij
 je een groep maakt of een stichting, dan
 krijg je subsidie. Ik wil weg. We zijn be-
 zig met 't buitenland. Parijs. Londen.
 New York...
 In '57 kon Rob van Reyn niet naar New
 York door toedoen van de BVD, die meld-
 de dat de pantomimespeler in Roemenië
 was opgetreden en in 1945 De Waarheid
 had gelezen, waarop 5 dagen voor het
 vertrek zijn visum werd geweigerd.
 'De Amerikaanse consul in Parijs heeft

Ik: 'Waarom?'
 R. v. R.: 'Omdat die clown een heel
 blij mannetje is, een heel blij mens.'
 Ik: 'Zo blij lijkt hij me niet...'
 R. v. R. (kwaad wordend): 'Zou de wa-
 kan je alleen als je een hoop rottiigheid
 gehad hebt, een hoop ellende. Ik ben
 vroeger uitgescholden, ze lachen je uit
 als je een gebrek hebt. Je bent veel sen-
 sitiever omdat je niet geaccepteerd wordt
 Ik: 'Juist daarom... waarom dan zo
 blij?'
 R. v. R.: 'Kijk naar "De wijze kater",
 een geweldige lachstuk, maar zo iets kan
 je alleen schrijven als je het moeilijk hebt
 gehad. Die clown houdt me zo geweldig
 bezig. Er zit een aantal knopen die je

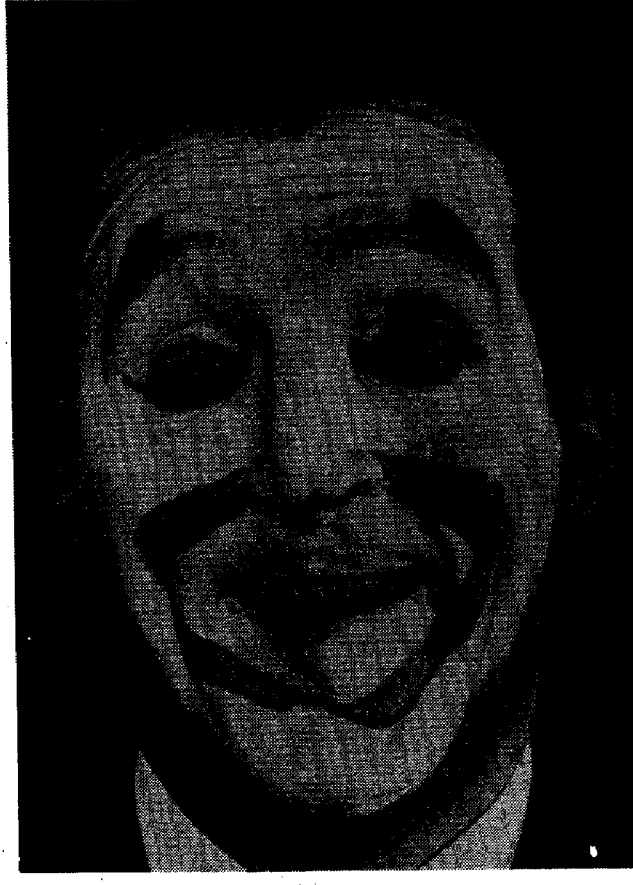
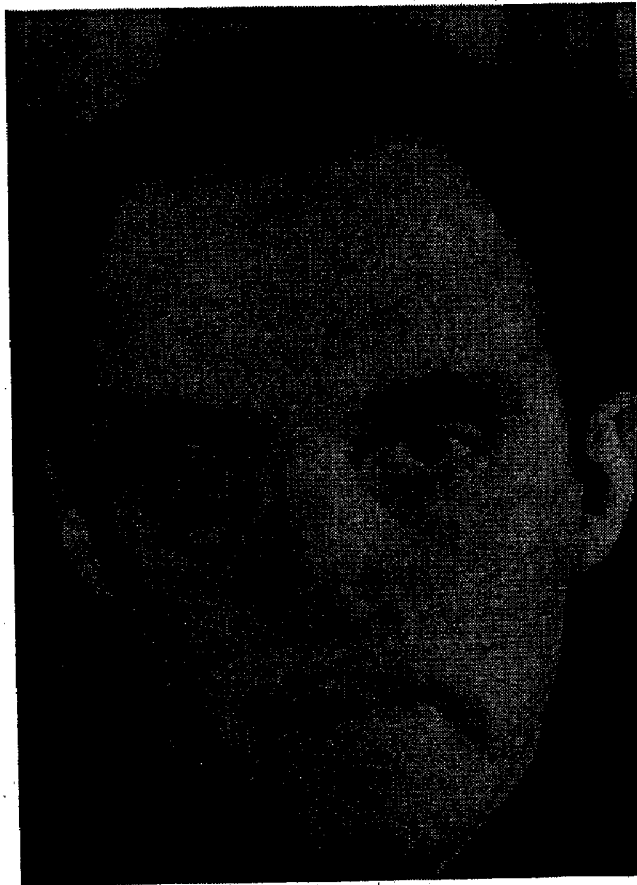
'Dat leuke jonge eendje, dat is er
 niet toevallig in. Mijn moeder zegt nu:
 Ik kan me niet voorstellen dat jij
 daar op 't toneel staat. Als ik me zelf
 zie als klein jongetje, met een lelijk
 smoel... M'n ouders hadden een
 boortzaak, ze zeiden: we zullen hem
 maar achter de machine zetten, dan
 kan de wereld hem niet zien. Maar
 ik heb me eruk losgeworfeld.'
 't Is half negen. Rob van Reyn gaat
 weg om zich te schminken. Nauwe-
 lijks is hij de deur uit of hij komt
 weer haastig naar me toe.
 'Denk je dat de clown neuriënd kan
 opkomen? Zou dat vrolijker zijn? Ja,
 ik kom neuriënd op.'

Verder klagen de kleine a aan, dat pre-
 ties een Vlaams minister van Cultuur het
 kamertoneel tot commercialiseren of ver-
 dwijnen dwingt. Dat de financieel gezond
 beheerde theaterjes uitgeschakeld wor-
 den om de potten van één slecht beheer-
 de schouwburg te vullen. Dat men in ons
 land blijkaar eerst schulden moet ma-
 ken om overheidsteun te genieten. Dat
 de Eege Raad van de Dramatische Kunst
 niet op de hoogte is van zijn taak.
 Naar het schijnt wordt met 'één slecht
 beheerde schouwburg' gezinszins de offi-
 ciële Koninklijke Nederlandse Schouw-
 burg van Antwerpen bedoeld, maar wel
 het Nederlandse Kamertoneel, dat al eer-
 der met grote financiële moeilijkheden af

die ergens een aderlating betekende af
 de bezittende klasse van zijn partij; de
 taalwetgeving, die zowel belangrijk frac-
 ties van Waken als van Vlamingen tegen
 hem in het harnas joeg; de snering van
 de ziekteverzekering, die zo'n fel verzet
 van de geneesheren verwekt. En lóch be-
 reikte hij onlangs in blakende gezondheid
 zijn 60ste levensjaar.
 Waaraan is dat uithoudingsvermogen te
 wijten? 'Een kwaliteitsproduct, zonder
 enige twijfel, schrijft de "Gazet van Ant-
 werpen". Maar buitendien? Goed eten en
 drinken, het geneogen van een lekkere
 pijp, geen vergiftigende wrok, bijtijds er
 eens uit voor een rustig weekend en dan
 vooral geen energieverstopping aan bijkom-
 stigheden. Lefèvre heeft oog voor de
 hoofdzaken en daar waar zijn eigen za-
 kenkennis te kort schiet, is hij zo de-
 moedig bij anderen te rade te gaan.'
 Het is een feit dat Lefèvre tijdens zijn be-
 wind na jaren immobilmisme ingevolge bij-
 komstige zaken zoals de koningskwestie,
 de schoolstrijd en de taaldisputen, voor
 de oplossing van moeilijke sleutelproble-
 men staat: de sanering van de gezond-
 heidsdiensten en de hervorming van de
 grondwet. Die taak geeft hem echt niet
 veel kans om b.v. zo populair te wor-
 den als destijds Achilles van Acker, die
 na de bevrijding door zijn kolenslag de
 Belgische economie vlug weer op dreef
 bracht.
 Zelfs 'De Nieuwe Gids', stevig supporter
 van Lefèvre, schrijft o.m. naar aanleiding
 van zijn verjaardag: 'Wie op het politiek
 vlak iets verwezenlijken wil en terzelfder
 tijd populariteit zoekt, doet best er niet
 mee te beginnen. De losprijs van de poli-
 tiek ligt in verdrachtmakingen, in persaan-
 vallen... Wie daar niet tegen kan, moet
 een ander werkterrein zoeken...' en
 'Voorzichtigheid in het woord is hem
 vreemd.'

Tijdens een TV-toespraak ten voordele
 van de nieuwe wetgeving m.b.t. de ziek-
 teverzekering wees Lefèvre o.m. op het
 feit, dat tegenwoordig onze soldaatjes
 goed gezond zijn en een flink voorkomen
 hebben en dat er vroeger tijdens militair
 defilés vooral 'kippeborsten' te zien
 waren.
 Vanzelfsprekend ontstond er prompt een
 stroom van protesten. O.m. de Vereniging
 van Oudstrijdersverbroederingen van 1940
 tot 1945 verzette zich 'krachtig tegen
 deze onbeschofte uitlatingen. Een rege-
 ringsleider, zich zelf waardig, zoekt geen
 onbeschofte en beledigende argumenten,
 om een fel betwiste politiek te rechtvaardigen.
 Indien de borst van onze makkers,
 geneueveld op het veld van eer, te smal
 was om onze eerste minister te bevredigen,
 was zij nochtans breed genoeg om
 zich moeilijk voor vijandige kogels te ver-
 tonen.'

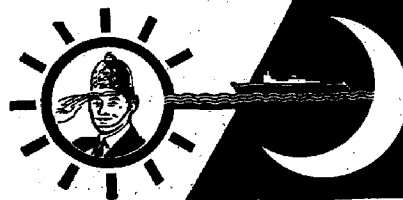
In meer administratieve taal liet Lefèvre
 bij monde van zijn kabinetschef weten dat
 men hem geen beledigende bedoelingen
 aan het adres van de oud-soldaten moest
 toeschrijven, want dat hij zijn borst ook
 aan het vijandelijk vuur had blootgesteld,
 zelfs tijdens de bezetting als man van het
 verzet.

(Ingezonden mededeling)

NAAR ENGELAND ?
 voor vakantie of zaken
GA PER
HARWICH-BOOT
U VAART
ER WEL BIJ

Per dagboot:
 Een heerlijke ontspanning.
 Alle tijd om uw zaken voor
 te bereiden.
 Telefoon aan boord.
 Voortreffelijk eten.
 "Tax-free" shop.
 Vertrektijd: dagelijks 12.00 uur.

Per nachtboot:
 Een comfortabele "tijd is
 geld reis" voor de zakenman
 Varen terwijl u slaapt.
 's Morgens fit in Engeland
 Snelle moderne treinen
 brengen u naar Londen of
 verdere bestemmingen.
 Vertrektijd: dagelijks 23.40 uur.

Reizen per Harwich-boot is een modern genoege, een veilig over-
 steken, een zorgeloos comfort. U arriveert op tijd - een prettige
 zekerheid voor de zakenman en voor het vakantieplan. Ook uw auto
 kan mee. Neem de boot - u vaart er wel bij!

Boek via DE HOEK
 Reis rustig en betrouwbaar
 per dag-
 of nachtdienst.

HOEK VAN HOLLAND - HARWICH

92278

's-Gravenhage, 2 juli 1964.

Aan de Welodolgeboren Heer
Rob van Rey,
Prins Hendrikkade 121
AMSTERDAM

Geachte Heer van Rey,

Hierbij heb ik de eer U mede te delen, dat de vaste Commissie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor de E.V.D. goetendeerd is op een in "Vrij Nederland" van 1 februari 1964 verschenen verslag van de journaliste HINEB van een interview met U, blijkens welk verslag U zich over de E.V.D. zou hebben baklaagd.

De Commissie, die de haar door de Kamer opgedragen controle over de E.V.D. ook uitstrekt tot activiteiten van de dienst, welke haar bekend zijn geworden uit andere bronnen dan specifiek tot haar gericht klachten, zou gaarne vernemen, of vernoelde journaliste Uw woorden juist heeft weergegeven en of U aan haar verslag te dezen sake nog iets hebt toe te voegen, zulks ter nadere documentatie van de Commissie. De Commissie zal dan beoordeelen, of zij in een en ander aanleiding aanvenig acht nadere informatie bij de Minister van Binnenlandse Zaken in te winnen.

Hoogachtend,

(Dr. A. Vondeling)

Voorzitter der Commissie.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Vorm-22/10'64

AAN de Voorzitter van de vaste
Commissie voor de Binnenlandse
Veiligheidsdienst
Binnenhof 1a.

Bijlagen: 1

Uw brief van:

Directie

Hoofdafd.

Afd. Kabinet

Nr. 54661

Onderwerp: verzoekschrift Rob
van Reijn dd. 15-9-1964.

's-Gravenhage, 14 oktober 1964.

VERTROUWELIJK

Hierbij doe ik u weer toekomen de brief van de
heer Rob van Reijn van 15 september jl.

Het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst
bericht terzake het volgende:

In januari 1958 bereikte mij vanwege de Ameri-
kaanse Ambassade een verzoek om inlichtingen betreffende
de heer van Reijn, zulks in verband met een door hem bij
het Amerikaanse consulaat te Amsterdam ingediende aan-
vraag om een bezoekersvisum voor de Verenigde Staten
van Amerika.

Op 6 februari d.a.v. werden in antwoord daarop
de navolgende gegevens aan de Amerikaanse Ambassade ver-
strekt:

"Robert van Reijn, geboren te Amsterdam, 6-4-1929,
"wonende te Amsterdam, Prins Hendrikkade 121, werd
"in 1950 gemeld als lid C.P.N. en gedurende het tijd-
"vak 1950 t/m 1954 meerdere malen als lid van de
"O.P.S.J. Bekend werd dat hij in 1950 kandidaat werd
"gesteld voor een functie in het Hoofdbestuur van deze
"vereniging doch niet werd gekozen.

" Als -

VERTROUWELIJK

Men gelieve steeds één zaak in één brief te behandelen. Bij beantwoording nauwkeurig het onderwerp, de dagtekening en het nummer van dit schrijven vermelden.

VERTROUWELIJK

" Als pantomimespeler verleende hij in het tijdvak "1950/1957 geregeld zijn medewerking aan feestavonden, "bijeenkomsten en weekends, georganiseerd door voren- "genoemde vereniging. Overigens trad hij in de afgelo- "pen jaren (laatste melding 1957) eveneens herhaaldelijk "op feestavonden en congressen, uitgaande van de C.P.N., "E.V.C., A.N.J.V. en N.V.B. op.

" In 1950 nam hij deel aan het Wereldjeugdfestival "te Budapest en in 1953 aan het Wereldjeugdfestival te "Boekarest, alwaar hij in het door de Nederlandse dele- "gatie opgevoerde "nationale programma" optrad. In 1955 "berustte de artistieke voorbereiding van de deelnemers "aan het Wereldjeugdfestival dat te Warschau zou worden "gehouden, in zijn handen. Of betrokkene ook aan dit "festival heeft deelgenomen werd niet bekend.

" Zijn echtgenote werd in november 1954 gesignaleerd "als bezoeker van een C.P.N.-vergadering."

In verband met het feit dat de heer van Reijn op het Amerikaanse consulaat te Amsterdam had geprotesteerd tegen de Visumweigering, werd op 9 april 1958 vanwege de Amerikaanse Ambassade aan mijn dienst de vraag gesteld of hij na 1955 nog op politiek gebied de aandacht had getrokken. Hierop werd geantwoord, dat na 1955 geen nieuwe positief gestelde inlichtingen omtrent van Reijn bekend waren geworden.

Inmiddels had de heer van Reijn zich, in verband met de weigering van zijn visum, op 24 maart 1958 met een request tot Hare Majesteit de Koningin gewend. Dit request werd vanwege Hare Majesteit de Koningin ter behandeling in handen gesteld van de Minister van Buitenlandse Zaken, aan wie, op diens verzoek, werd medegedeeld welke gegevens door mij aan de Amerikaanse Ambassade waren verstrekt.

In dit request schreef de heer van Reijn o.m. het volgende:

"Te Uwer informatie deel ik U mede, dat ik in de "periode tussen 1949 en 1953 een paar voorstellingen "voor Communistische mantelorganisaties heb gegeven. "Met voorstellingen geven, moet ik mijn brood verdienen "en in die tijd - het was mijn beginperiode - moest ik "absoluut iedere voorstelling die ik kon krijgen, aan- "nemen omdat ik niet alleen daarvan moest leven, doch "ook mijn studie moest betalen. In 1949 aanvaardde ik "bovendien een uitnodiging om aan een cultureel festi- "val in Budapest deel te nemen. In 1953 ontving ik op- "nieuw een uitnodiging om aan zo'n Festival deel te "nemen in Boekarest. Aanvankelijk weigerde ik, doch

"men -

VERTROUWELIJK

VERTROUWELIJK

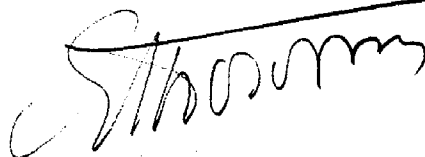
"men vertelde mij dat ook de Franse pantomime-speler
"Marcel Marceau daar zou zijn. Dit leek me wel interes-
"sant en ik ging dus naar Boekarest om voorstellingen
"te geven (twee weken). Hierna heb ik mij volkomen - om
"persoonlijke redenen - gedistansieerd van communisti-
"sche organisaties. Mijn vrouw die ik inmiddels leerde
"kennen was wél communist, doch die heb ik tot andere
"inzichten kunnen brengen. Zelf ben ik nooit communist
"geweest. Ik word nu echter door de Consul in Amsterdam
"beschouwd als iemand, die geassocieerd is met communis-
"ten. Wat mijn vrouw betreft: Zij heeft geen visum aan-
"gevraagd, en haar vroegere aangelegenheden mogen m.i.
"geen aanleiding zijn voor een weigering van mijn visum.
"Met mijn werk dien ik alleen maar een cultureel doel en
"sta ik buiten politieke aangelegenheden. In de acht ja-
"ren tijdens welke ik op het toneel werkte, heb ik veel
"gewerkt voor kunstkringen, de Katholieke Culturele Fede-
"ratie, personeelsverenigingen van verschillende bedrij-
"ven en tal van andere organisaties - neutrale als ook de
"Televisie secties van alle omroepverenigingen - plus
"de vier of vijf voorstellingen in het begin van deze
"brief genoemd, die nu het zwaarst wegen".

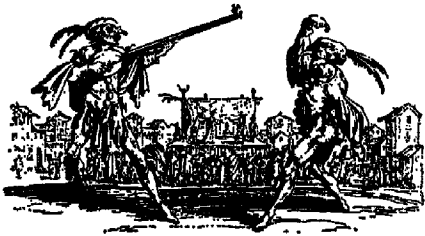
Volledigheidshalve moge ik nog vermelden, dat mij be-
kend is dat de Amerikaanse autoriteiten weten dat de echtge-
note van de heer van Reijn, Mevrouw Catharina Maria van
Reijn-Winterink, van 1945 tot 1955 lid is geweest van de CPN.
Zij heeft dit zelf verklaard in augustus 1962, tijdens een
onderhoud met een ambtenaar van het Amerikaanse consulaat
te Amsterdam, welk onderhoud plaats vond op haar verzoek en
verband hield met een visumaanvraag van haar moeder.

Na 1955 zijn bij mijn dienst wel enige gegevens omtrent
de heer van Reijn bekend geworden, doch deze komen niet voor
exploitatie aan derden in aanmerking en zullen derhalve ook
niet, bij een eventuele nieuwe visumaanvraag van de heer van
Reijn, aan de Amerikaanse autoriteiten worden verstrekt.
Ik merk daarbij echter op dat één van deze gegevens - betrekking
hebbend op zijn verblijf in de DDR in oktober 1963 - naar
alle waarschijnlijkheid toch bij de Amerikaanse autoriteiten be-
kend zal worden, omdat uit zijn paspoort - indien dit niet
recentelijk is vernieuwd - kan blijken dat hij toen in de DDR
is geweest.

VERTROUWELIJK

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

ROB VAN REIJN AMSTERDAM

PRINS HENDRIKKADE 121

TELEFOON 020-665 21

15 September 1964.

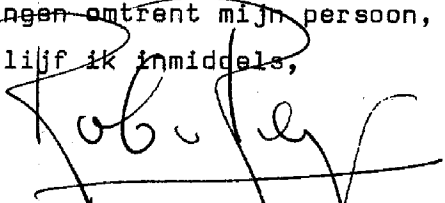
De Weledelzergeleerde Heer
Dr A. Vondeling
Commissie van de Tweede Kamer der Staten Generaal
te
's Gravenhage

Van. a/d uder 22/10 '64

Zeergeachte Dr Vondeling,

Hiermede ben ik zo vrij terug te komen op Uw brief van de vorige maand, waarin U mij berichtte na September gelegenheid te hebben mij voor een onderhoud te ontvangen.

Ik hoop dat het U mogelijk is mij in de eerste helft van October uit te nodigen. Half October vertrek ik n.l. naar de West, waar ik tot eind November voorstellingen geef. Daar het Internationaal Theater Instituut te Den Haag moeite voor mij doet voorstellingen in New York te boeken - die ik op de terugweg via New York - zou kunnen geven, heb ik opnieuw een visum voor Amerika aangevraagd. Ik heb geen enkele reden aan te nemen, dat er nieuwe of oude redenen zijn om mij een visum te weigeren. Gezien de vorige weigering - waardoor voor mijn carrière zoveel kansen zijn gemist - zou ik graag in de gelegenheid worden gesteld vóór mijn vertrek naar de West, met U over mijn bezwaren t.a.v. ~~inlichtingen omtrent mijn~~ persoon, te spreken. Met de meeste hoogachting verblijf ik inmiddels,

Rob van Reijn

STATEN-GENERAAL
TWEEDE KAMER

Heer. Oskam *Waar is het
doos van? VZ*

Afschrift voor de leden en plaatsver-
vangende leden van de vaste Commissie
voor de B.V.D.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Onderwerp: verzoekschrift
Rob van Reijn dd. 15-9-'64.

Aan de Voorzitter van de vaste
Commissie voor de Binnenlandse
Veiligheidsdienst
Binnenhof 1a.

Afd. Kabinet

Nr. 54661

VERTROUWELIJK

's-Gravenhage, 14 oktober 1964.

Hierbij doe ik u weer toekomen de brief van de heer Rob van Reijn van 15 september jl.

Het Hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst bericht terzake het volgende:

In januari 1958 bereikte mij vanwege de Amerikaanse Ambassade een verzoek om inlichtingen betreffende de heer van Reijn, zulks in verband met een door hem bij het Amerikaanse consulaat te Amsterdam ingediende aanvraag om een bezoekersvisum voor de Verenigde Staten van Amerika.

Op 6 februari d.a.v. werden in antwoord daarop de navolgende gegevens aan de Amerikaanse Ambassade verstrekt:

"Robert van Reijn, geboren te Amsterdam, 6-4-1929, wonende te Amsterdam, Prins Hendrikkade 121, werd in 1950 gemeld als lid C.P.N. en gedurende het tijdvak 1950 t/m 1954 meerdere malen als lid van de O.P.S.J. Bekend werd dat hij in 1950 kandidaat werd gesteld voor een functie in het Hoofdbestuur van deze vereniging doch niet werd gekozen.

Als pantomimespeler verleende hij in het tijdvak 1950/1957 geregeld zijn medewerking aan feestavonden, bijeenkomsten en week-ends, georganiseerd door vorengenoemde vereniging. Overigens trad hij in de afgelopen jaren (laatste melding 1957) eveneens herhaaldelijk op feestavonden en congressen, uitgaande van de C.P.N., E.V.C., A.N.J.V. en N.V.B. op.

In 1950 nam hij deel aan het Wereldjeugdfestival te Budapest en in 1953 aan het Wereldjeugdfestival te Boekarest, alwaar hij in het door de Nederlandse delegatie opgevoerde "nationale programma" optrad. In 1955 berustte de artistieke voorbereiding van de deelnemers aan het Wereldjeugdfestival dat te Warschau zou worden gehouden, in zijn handen. Of betrokkene ook aan dit festival heeft deelgenomen werd niet bekend.

"Zijn echtgenote werd in november 1954 gesignaleerd als bezoeker van een C.P.N.-vergadering."

In verband met het feit dat de heer van Reijn op het Amerikaanse consulaat te Amsterdam had geprotesteerd tegen de Wisumweigering, werd op 9 april 1958 vanwege de Amerikaanse Ambassade aan mijn dienst de vraag gesteld of hij na 1955 nog op politiek gebied de aandacht had getrokken. Hierop werd geantwoord, dat na 1955 geen nieuwe positief gestelde inlichtingen omtrent van Reijn bekend waren geworden.

Inmiddels had de heer van Reijn zich, in verband met de weigering van zijn visum, op 24 maart 1958 met een request tot Hare Majesteit de Koningin gewend. Dit request werd vanwege Hare Majesteit de Koningin ter behandeling in handen gesteld van de Minister van Buitenlandse Zaken, aan wie, op diens verzoek, werd medegedeeld welke gegevens door mij aan de Amerikaanse Ambassade waren verstrekt.

In dit request schreef de heer van Reijn o.m. het volgende:

"Te Uwer informatie deel ik U mede, dat ik in de periode tussen 1949 en 1953 een paar voorstellingen voor Communistische mantelorganisaties heb gegeven. Met voorstellingen geven, moet ik mijn brood verdienen en in die tijd - het was mijn beginperiode - moest ik absoluut iedere voorstelling die ik kon krijgen, aannemen omdat ik niet alleen daarvan moest leven, doch ook mijn studie moest betalen. In 1949 aanvaardde ik bovendien een uitnodiging om aan een cultureel festival in Budapest deel te nemen. In 1953 ontving ik opnieuw een uitnodiging om aan zo'n Festival deel te nemen in Boekarest. Aanvankelijk weigerde ik, doch men vertelde mij dat ook de Franse pantomimespeler Marcel Marceau daar zou zijn. Dit leek me wel interessant en ik ging dus naar Boekarest om voorstellingen te geven (twee weken). Hierna heb ik mij volkomen - om persoonlijke redenen - gedistansieerd van communistische organisaties. Mijn vrouw die ik inmiddels leerde kennen was wèl communist, doeh die heb ik tot andere inzichten kunnen brengen. Zelf ben ik nooit communist geweest. Ik word nu echter door de Consul in Amsterdam beschouwd als iemand, die geassocieerd is met communisten. Wat mijn vrouw betreft: Zij heeft geen visum aangevraagd, en haar vroegere aangelegenheden mogen m.i. geen aanleiding zijn voor een weigering van mijn visum. Met mijn werk dien ik alleen maar een cultureel doel en sta ik buiten politieke aangelegenheden. In de acht jaren tijdens welke ik op het toneel werkte, heb ik veel gewerkt voor kunstkringen, de Katholieke Culturele Federatie, personeelsverenigingen van verschillende bedrijven en tal van organisaties - neutrale als ook de Televisie secties van alle omroepverenigingen - plus de vier of vijf voorstellingen in het begin van deze brief genoemd, die nu het zwaarst wegen".

Volledigheidshalve moge ik nog vermelden, dat mij bekend is dat de Amerikaanse autoriteiten weten dat de echtgenote van de heer van Reijn, mevrouw Catharina Maria van Reijn-Winterink, van 1945 tot 1955 lid is geweest van de CPN. Zij heeft dit zelf verklaard in augustus 1962, tijdens een onderhoud met een ambtenaar van het Amerikaanse consulaat te Amsterdam, welk onderhoud plaats vond op haar verzoek en verband hield met een visumaanvraag van haar moeder.

Na 1955 zijn bij mijn dienst wel enige gegevens omtrent de heer van Reijn bekend geworden, doch deze komen niet voor exploitatie aan derden in aanmerking en zullen derhalve ook niet, bij een eventuele nieuwe visumaanvraag van de heer van Reijn, aan de Amerikaanse autoriteiten worden verstrekt. Ik merk daarbij echter op dat één van deze gegevens - betrekking hebbend op zijn verblijf in de DDR in oktober 1963 - naar alle waarschijnlijkheid toch bij de Amerikaanse autoriteiten bekend zal worden, omdat uit zijn paspoort - indien dit niet recentelijk is vernieuwd - kan blijken dat hij toen in de DDR is geweest.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

VERTROUWELIJK

w.g.E.Toxopeus.

Afschrift

Rob van Reijn   Amsterdam

Pr.Hendrikkade 121

De Weledelzeergeleerde Heer
Dr A.Vondeling
Commissie van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
's-Gravenhage.

15 september 1964

Zeer geachte Dr Vondeling,

Hiermede ben ik zo vrij terug te komen op Uw brief van de vorige maand, waarin U mij berichtte na September gelegenheid te hebben mij voor een onderhoud te ontvangen.

Ik hoop dat het U mogelijk is mij in de eerste helft van October uit te nodigen. Half October vertrek ik nl. naar de West, waar ik tot eind November voorstellingen geef. Daar het Internationaal Theater Instituut te Den Haag moeite voor mij doet voorstellingen in New York te boeken - die ik op de terugweg via New York - zou kunnen geven, heb ik opnieuw een visum voor Amerika aangevraagd. Ik heb geen enkele reden aan te nemen, dat er nieuwe of oude redenen zijn om mij een visum te weigeren. Gezien de vorige weigering - waardoor voor mijn carrière zoveel kansen zijn gemist - zou ik graag in de gelegenheid worden gesteld vóór mijn vertrek naar de West, met U over mijn bezwaren t.a.v."inlichtingen omtrent mijn persoon, te spreken.

Met de meeste hoogachting verblijf ik inmiddels,

w.g.Rob van Reijn.